

EBRECAÇA

011-2023

**Us desitgem unes
bones festes i
pròsper any nou
2024**

Convenis signats en benefici dels federats

IG SERVEIS MÈDICS, SL de Tortosa, ofereix un descompte de 5€ en els reconeixements mèdics de sol·licitud, renovació o pròrroga del Permís d'armes.

SALA DE TRACTAMENT D'AUS DE CAÇA GRANJA LUISIANA, SL, de Deltebre (T-340, km 13), ofereix tarifes reduïdes en els seus serveis.

CLUB DE TIR AL PLAT LES PEDRERES, d'Ulldecona, ofereix una tirada d'entrenament gratuïta, quan s'acrediti portar 20 tirades d'entrenament.

FERREANELL, a Tortosa, ofereix un 10% de descompte en roba de caça, excepte els que tinguin algun descompte o oferta aplicada.

Antiga Crta. de València, 22 (al costat de la Renault), Tortosa

Sumari

- 3 Editorial
- 4 Notícies
- 5 Jornada tècnica sobre les Sales de Tractament de carn de caça
- 13 Competicions
- 16 Estudis sobre la fauna
- 18 Reunió informativa sobre les gosseres esportives
- 19 Història de les Societats de Caçadors de les Terres de l'Ebre
- 20 Refranyer popular sobre caça

Editorial

L'inici de la temporada de caça va ser marcat per un conat de vaga per part d'una part del sector de caçadors que no estaven d'acord amb les normatives, ni la forma de negociar-les per part de la Federació.

Som conscients, com ja ben bé hem dit en altres ocasions, que les normatives que ens apliquen les considerem excessives i desproporcionades, però des de la forma d'entendre de la majoria de Territorials de la Federació Catalana de Caça, es va creure oportú no abandonar la negociació ni diàleg amb l'Administració, ja que moltes de les demandes que es volen aconseguir, no són factibles a curt termini, a causa dels cribratges parlamentaris necessaris i, per aquest motiu, és necessària la negociació permanent. Fruit d'aquestes, moltes de les restriccions que en un principi ens aplicaven, van ser reconsiderades i finalment modificades.

Es pot estar d'acord o no amb la forma de negociació, però no hem de perdre mai les formes, ni dividir el col·lectiu, perquè obtenim l'efecte contrari al que es pretén. Cal ser curosos amb les formes per ser respectat.

Cap sector del món de la caça és el nostre enemic. En la societat actual, on es fomenta l'antiga i arrossega a les administracions a aplicar normes restrictives per al sector de la caça i tot el que ho rodeja, és on hi ha el principal enemic. Per aquest motiu, cal que siguem cada dia més conscients que la nostra divisió, és la seva victòria.

Aprofitem aquestes dates nadalenques, per aparcar aquells moments no desitjats, amb un record per tots aquells que ens han deixat i gaudim del caliu de la família, que ha de ser la benzina que ens ajuda a seguir el nostre camí i fer que la caça sigui el nus d'unió de tots els qui hi estem envoltats.

Bon Nadal i pròsper any nou!

Telf. 937 342 913

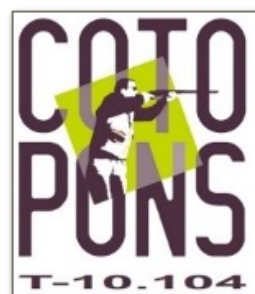
Ctra. Matadepera, 249 - 08225 Terrassa

www.armerialisard.com

Convenis signats en benefici dels federats

COTO PONS, de Calafat, ofereix un descompte en les seves tarifes.

Carretera N-340a, km 21, 43860 L'Ametlla de Mar.

ARMERIA ESCOTO, ofereix un 10% de descompte en roba i calçat, excepte els que tinguin algun descompte o oferta aplicada.

C/ de la Puríssima, 7, 43550, Uldecona.

ARMERIA NATURESPORT, ofereix un 5% de descompte en roba i calçat, excepte els que tinguin algun descompte o oferta aplicada.

**Armeria
Naturesport**

- CAÇA I PESCA
- PIROTÈCNIA (tot l'any)
- PINSOS (directes de fàbrica)
- COMPLEMENTS

Tel: **977 70 44 87**

Sebastià J. Arbó, 18 - 43870 AMPOSTA - naturesport@gmail.com

Notícies

Comunicació a xarxes

A més de la pàgina web i la de facebook, ara també ens podeu trobar al Canal de WhatsApp, on anirem compartint notícies i informació rellevant per als federats/des.

[@fccterresdelebre](#)

www.fccterresebre.cat

[Accés al Canal](#)

Clicar per accedir

III Trobada de joves i dones de les Terres de l'Ebre

El diumenge 17 de desembre es va realitzar una batuda de porc senglar organitzada per la Societat de Caçadors de La Fatarella.

Als quals els agraïm cordialment i els donem les gràcies per la seva gran aportació en el desenvolupament de la trobada i l'organització de l'esmorzar i dinar de germanor.

Els participants van poder gaudir d'una gran diada de companyonia i col·laboració per part dels membres de la Colla del jabalí de la Fatarella.

Ajuts a les Sales de Tractament de carn de caça

Una temporada més, quatre sales de tractament de carn de caça de les Terres de l'Ebre, rebran els ajuts destinats a fomentar les captures de senglar per disminuir la seva densitat en el medi i contribuir a la prevenció i lluita contra les patologies del senglar que poden afectar les espècies ramaderes i promoure l'aprofitament de la carn procedent de les peces capturades a fi d'introduir-les en el circuit de comercialització, mitjançant el seu transport i

comercialització, mitjançant el seu transport i recepció als punts logístics de carn de caça (PLCC) i/o establiments de manipulació de carn de caça (EMCC).

A causa de les altes demandes de l'ajuda, els imports dels expedients auxiliables s'han prorratejat al 93,24% pels expedients de la línia 1.1, del 96,13% pels de la línia 2.1 i un 93,60% per a la línia 2.2, fent un total d'1.057.000,00€ previstos a la convocatòria.

En el cas de Terres de l'Ebre, les sales de tractament rebran la quantitat de 7.452,27€ corresponents als 379 animals abatuts durant la temporada 2022-23.

Jornada tècnica sobre les Sales de Tractament de carn de caça

El dilluns 20 de novembre de 2023 es va realitzar una Jornada Tècnica sobre el funcionament de les Sales de tractament de la carn de caça.

Es va fer un incís amb el funcionament de les sis sales que estan funcionant actualment a Terres de l'Ebre, com són la d'Alfara de Carles, Gandesa, Horta de Sant Joan, La Fatarella, Mas de Barberans i Roquetes.

La Jornada va ser dirigida pel Sr. Miquel A. Arasa, Cap del Servei de Salut pública a les Terres de l'Ebre, i el Sr. Jordi Vendrell, Responsable dels serveis Veterinaris Oficials - Escorxador.

Funcionament i gestió de les sales de manipulació de caça

Visita tècnica
Roquetes, dilluns 20 de novembre de 2023

Presentació

L'objectiu de la jornada és donar a conèixer l'existència de les sales de manipulació de caça, oferir la possibilitat de visitar-les en primera persona i conèixer com funcionen i com es gestionen.

La jornada s'emmarca en un context de creixent interès per aquest tipus d'equipaments, que permeten donar sortida a la carn de caça amb garanties sanitàries, contribuint així a reduir la superpoblació de determinades espècies cinegètiques i facilitant la diferenciació dels restaurants locals.

Lloc de realització

Centre d'Informació del Parc Natural dels Ports
Av. Val de Zafán, s/n
43520 Roquetes

Inscripcions

A través de RuralCat. [Inscripcions](#)

Per a més informació:
Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya
Eloi Guinyan
Tel: 965 69 45 68
Ave: informacio@arca-dr.cat

Programa

10.00 h Benvinguda i inici de la jornada

10.15 h Sales de manipulació de caça: importància i justificació de l'existència
Miquel Àngel Arasa, Cap del Servei de Salut Pública de les Terres de l'Ebre, Agència de Salut Pública de Catalunya, Departament de Salut.

10.45 h Visita a la sala de manipulació de caça de Roquetes [\(Ubicació\)](#)
Jordi Vendrell, Responsable dels Serveis Veterinaris Oficials d'Escorxadors del Baix Ebre i Montsià, Agència de Salut Pública de Catalunya, Departament de Salut.

11.45 h Desplaçament cap a Alfara de Carles

12.15 h Visita a la sala de manipulació de caça d'Alfara de Carles [\(Ubicació\)](#)
Jordi Vendrell, Responsable dels Serveis Veterinaris Oficials d'Escorxadors del Baix Ebre i Montsià, Agència de Salut Pública de Catalunya, Departament de Salut.

13.15 h Debat i conclusions de la jornada

14.00 h Fi de la jornada

Organització

Col·laboració

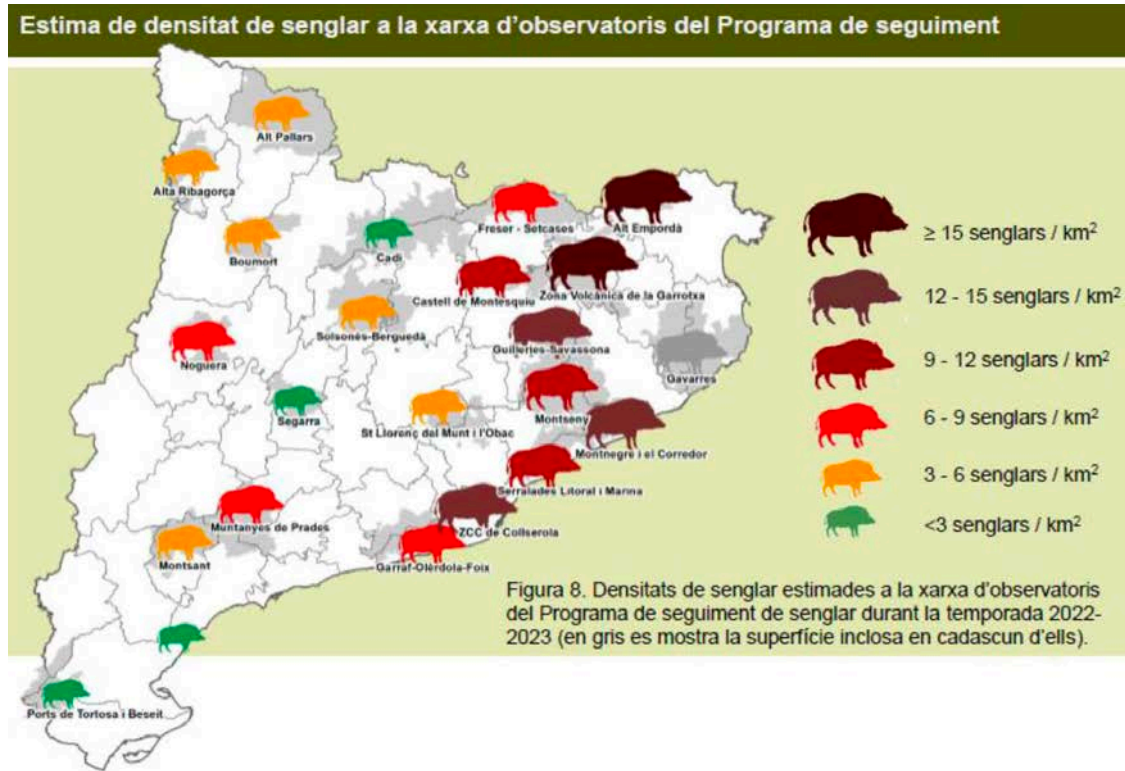

PLA ANUAL 2023
DE TRANSFERÈNCIA TECNOLÒGICA
2024/16 / 2/10

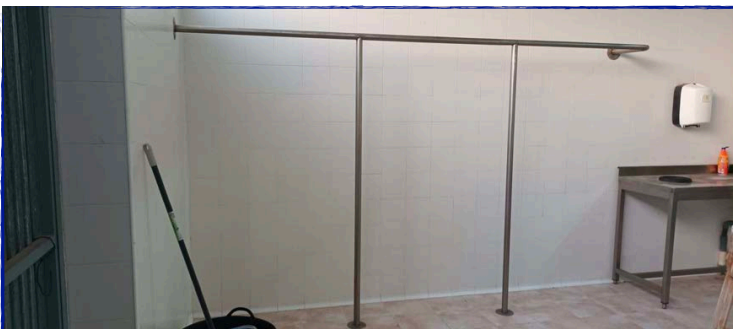
Establiments de manipulació de caça major: importància i justificació de l'existència

Miquel Àngel Arasa Favà. SSP de les Terres de l'Ebre

Situació del senglar a Catalunya

Principals problemes causats pels senglars

- ✓ Danys a collites
- ✓ Desequilibri en la fauna:
  - Ocupació de nous espais (agrícoles i urbans)
  - Alimentar-se en abocadors, contenidors de brossa
  - Hibridació amb porc domèstic (vietnamita)
- ✓ Perill físic
  - Accidents de trànsit
  - Agressió a persones i gossos (senglars "urbans")
- ✓ Difusió de problemes sanitaris:
  - Tuberculosi
  - Sarna
  - Triquinosi
  - Pesta porcina africana o clàssica
  - Altres malalties

Situació del senglar a Catalunya

Clicar per accedir

✓ El Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural presenta un Pla de xoc per controlar les poblacions de senglar a Catalunya (Nota de premsa 04/03/2022 13:05)

✓ Porcs senglars imparables. El dossier 11/12/2020 21:00. La República El Punt Avui. Teresa Márquez

▸ EVOLUCIÓ

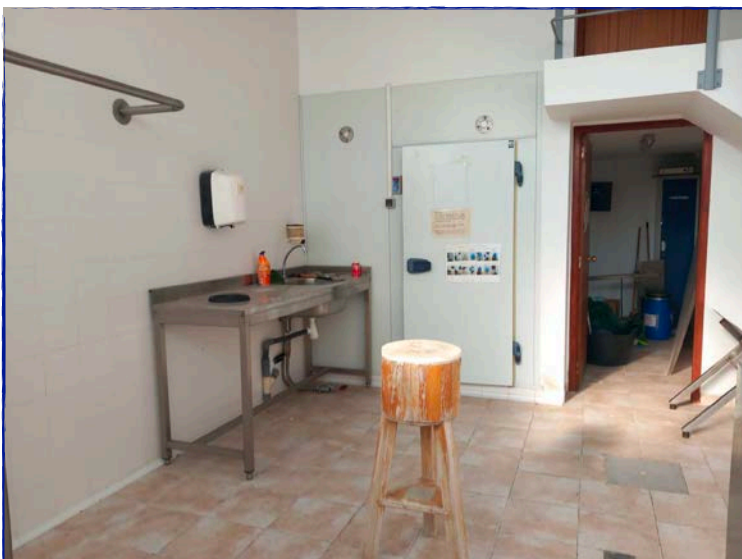
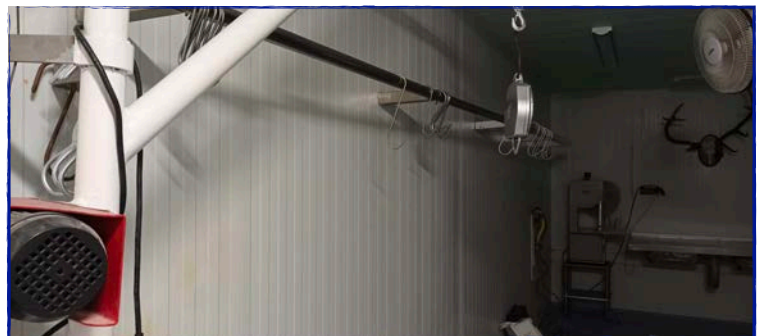
“Una femella es pot reproduir a partir dels 35kg, un pes que ara pot aconseguir en quatre mesos”

▸ DESEQUILIBRI

“Podem abatre uns 70.000 exemplars l'any, però en cap cas, podem igualar la taxa de reproducció de l'animal”

▸ TEMOR

“Si la pesta porcina arribés aquí, podria esdevenir un cop mortal per a l'economia de la indústria agroalimentària”

Decret 9/2019, de 8 de gener, relatiu a la recollida, el transport, el condicionament i la comercialització de la caça silvestre per al consum humà

✓ Consum domèstic privat de senglar de caça

- Obligatori el control de triquina
- Necessari el certificat d'anàlisi d'un veterinari

✓ Comercialització de senglar de caça

- Obligatori la inspecció d'un Veterinari Oficial
- Només mitjançant Establiments de Manipulació de Caça
- Ha de complir els requisits del Reglament (CE) 853/2004 sobre normes específiques d'higiene dels aliments d'origen animal
- Les canals han de portar marca sanitària

✓ Punt logístic de recollida de caça silvestre

- Lloc que acull les operacions de recollida de les peces de caça silvestre per a eviscerar-los i traslladar-los a l'EMC.

✓ Persona amb formació:

- Característiques:
  - Té coneixements acreditats en matèria de sanitat animal i higiene
  - Caçador major d'edat
  - Amb curs de formació convocat mitjançant les Escoles Agràries
- Tasques:
  - Lloc de captura:
    - Examina animals abatuts
    - Posa precintes
    - Fa la declaració numerada que acompanya la peça
    - Fa la declaració desfavorable
  - Punt logístic:
    - Examina el cos i les vísceres extretes
    - Emplena declaració

✓Circuit de comercialització

✓ Caps i banyes:

- No calen en isard, cabra salvatge, cérvol, daina i mufló.
- S'ha d'aportar en senglar, per triquinosi, correlacionats amb canal

✓ Els estòmacs i els budells es poden retirar al punt logístic (revisió per persona amb formació)

✓ Vísceres roges (llengua, fetge, melsa, ronyons, pulmons i cor) s'han d'aportar, correlacionades amb canal

✓ Els senglars sempre han de portar el diafragma (per triquinosi)

✓ Minoristes i restauració: només es poden subministrar d'EMC, i ho han de poder acreditar documentalment

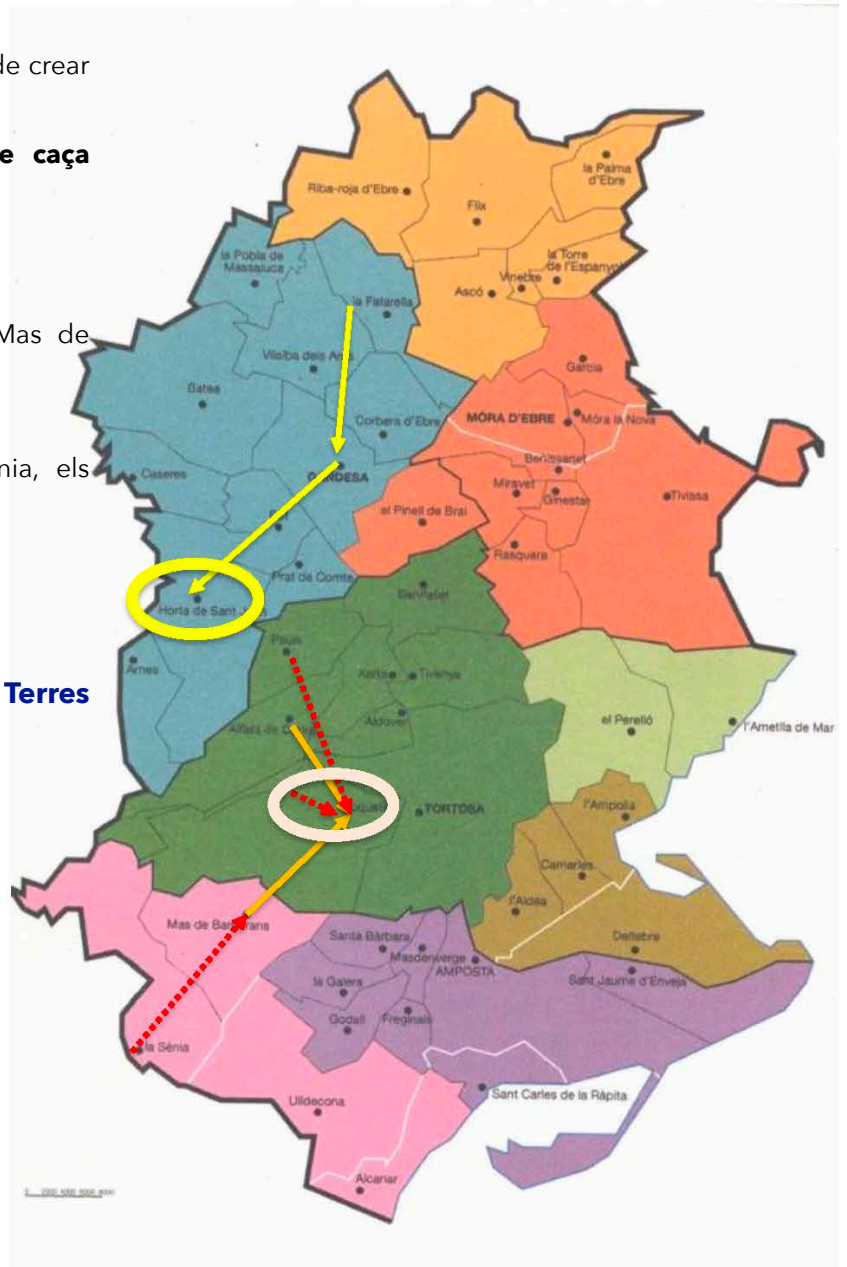

Implantació d'EMC a les Terres de l'Ebre

- ✓**2004:** SMC de caça menor Granja Luisiana
- ✓**2005:** Brot de Tuberculosi en senglars al Barranc de Lloret: alarma social
  - Reunió de caçadors a l'Ajuntament de Roquetes
  - Prova de tuberculina a uns. 100 caçadors
  - Proposta del Servei de Salut Alimentària de crear sales de manipulació de caça

✓Sales (establiments) de manipulació de caça major:

- 2005: Horta de Sant Joan
- 2007: Roquetes
- 2016-18: Alfara de Carles, Gandesa i Mas de Barberans
- 2022: La Fatarella
- 2023?: Han demanat informació la Sénia, els Reguers, Paüls

Inspecció de triquina a les SMC de les Terres de l'Ebre

Realitzada per **Veterinaris Oficials**

✓Ruta de la Terra Alta

- Laboratori: Horta de Sant Joan
- SMC:
  - Horta de Sant Joan
  - Gandesa
  - La Fatarella

✓Ruta Baix Ebre i Montsià

- Laboratori: Roquetes
- SMC:
  - Roquetes
  - Alfara de Carles
  - Mas de Barberans
  - La Sénia?
  - Paüls?
  - Els Reguers?

Implantació d'EMC a les Terres de l'Ebre: dades de senglars inspeccionats el 2022

	1T22	2T22	3T22	4T22	TOTAL 2022	1T23	2T23	3T23	OCTUBRE 23	TOTAL (fins a l'1/11)
GANDESA	67	1	8	49	125	32	0	9	12	53
LA FATARELLA	0	0	16	19	35	25	0	4	3	32
HORTA DE SANT JOAN	52	0	0	81	133	59	0	0	31	90
ROQUETES	11	0	16	81	108	18	0	5	10	33
MAS DE BARBERANS	24	0	13	18	55	26	0	15	6	47
ALFARA DE CARLES	39	0	6	69	114	35	0	22	12	69
TOTAL	193	1	59	317	570	195	0	55	74	324

Vaga caçadors

Avantatges sanitaris de disposar d'EMC

✓ Millora higiènica

- ACH: Aigua potable (aigua de consum humà)
- BPM: Bones pràctiques de manipulació
- Millora general de la higiene: control de la netedat

✓ Control sanitari: innocuïtat per al consum

- Tuberculosi
- Triquinosi
- Carns defectuoses, febrils, caquèctiques...
- Infeccions i infestacions diverses: virus, bacteris, paràsits

✓ Sanitat animal

- Vigilància passiva: diagnòstic a partir de lesions
- Vigilància activa: diagnòstic mitjançant la recerca activa (mostres) en tots o molts animals
- Malalties vigilades: PPA/PPC, brucel·losi, sarna, tuberculosi...

Situació de la tuberculosi

(Alfara de Carles; en altres llocs, la situació és semblant)

Any Presa mostres	Nombre senglars mostrejats amb LNSM	Número TB confirmats	Número pendents	Observacions sobre els confirmats
2019	17	1	0	Tots passiva. 1 APC
2020	14	0	0	-
2021	17	5	0	Tots passiva. 1 RNC, 4 APC
2022	3	3	0	Tots passiva. 3 APC
2023	16	9	3	2 passiva i 7 activa. 4 APC, 5 en Zona d'aprofitament prohibit per estar dins ENPE (segons visor cacera)
Total	67	18	3	

Data extracció	Any Presa mostres	Municipi	Paratge	ID	Confirmacions	qPCR	Cultiu	Identificació PCR-TB	EspoligoMyc	EspècieMyc
07/10/2019	2019	Alfara de Carles	Barranc de la Cervera. APC.	SESC-119/19	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
22/02/2021	2021	Alfara de Carles	Vall de la Cervera. APC T-10163	SESC-016/21 TBC SG 230221	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
27/09/2021	2021	Alfara de Carles	Solana del Ratllat - T-10163	SESC 077/21 - 6268	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
27/09/2021	2021	Alfara de Carles	Solana del Ratllat - T-10163	SESC 077/21 - 6269	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
20/12/2021	2021	Alfara de Carles	RNC, Gabarda	SESC-103/21 0322405	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
27/12/2021	2021	Alfara de Carles	Vall Servera. APC T-10163	SESC-106/21 0322396	SI	(-)	presència	CMT	NC	M. bovis
03/10/2022	2022	Alfara de Carles	Solana del Ratllat - T-10163	SESC 100/22 - 322594	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
13/10/2022	2022	Alfara de Carles	"Hombria Venancio Negroles" T-10163	SESC-105-22 0322587	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
05/12/2022	2022	Alfara de Carles	Lo castell. APC T-10163	SESC-141-22 0004973	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
23/01/2023	2023	Alfara de Carles	Les covetes zona 5. APC T-10163	SESC-010-23 0322649	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
30/01/2023	2023	Alfara de Carles	Paratge "Toscar". APC T-10163	SESC-013-23 0322661	SI	(+)	presència	CMT	SB0415	M. caprae
02/05/2023	2023	Alfara de Carles	Ullal	274/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
08/05/2023	2023	Alfara de Carles	Ullal	289/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB1300	M. bovis
10/05/2023	2023	Alfara de Carles	Ullal	299/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
15/05/2023	2023	Alfara de Carles	Ullal	302/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
03/05/2023	2023	Alfara de Carles	Ullal	310/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
03/07/2023	2023	Alfara de Carles	Les Canaletes	323/2023-SS01	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
03/07/2023	2023	Alfara de Carles	Les Canaletes	323/2023-SS03	SI	(+)	presència	CMT	SB0121	M. bovis
25/09/2023	2023	Alfara de Carles	Solanes del Ratllat. T-10163	SESC-099-23 22981	pendent	pendent	positiu			
25/09/2023	2023	Alfara de Carles	Solanes del Ratllat. T-10163	SESC-099-23 22982	pendent	pendent	positiu			

Avantatges econòmics de disposar d'EMC

- ✓ Converteix un problema en una oportunitat: una plaga esdevé un ingrés
- ✓ Més barat que portar mostres a veterinari lliure
- ✓ Servei garantit per l'Agència de Salut Pública de Catalunya
- ✓ Permet comercialitzar la carn
  - Restaurants especialitzats en productes de caça (de proximitat)
  - Carnisseries que poden disposar de productes de caça (de proximitat)
  - Promoció turística
- ✓ Evita el malbaratament de carn
- ✓ Facilita l'accés a ajuts del DACC per caça de senglar

gencat Contacte CA Q

Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Inici | Departament | Àmbits d'actuació | Tràmits | Serveis | Actualitat

Inici > Tràmits > Tràmits per temes > Ajuts destinats a fomentar les captures de senglar i a la introducció de la seva carn al circuit de comercialització

Ajuts destinats a fomentar les captures de senglar i a la introducció de la seva carn al circuit de comercialització

Què necessites fer?

Consulta a continuació totes les opcions vinculades a aquest tràmit. Selecciona la que correspongui amb el teu cas i podràs accedir a tota la informació i condicions de tramitació.

Imatge: La República (lrp.cat)

Avantatges socials de disposar d'EMC

- ✓ Difusió positiva del tractament de la carn: la població té confiança en la carn oferta i, per tant, en possibilita la comercialització
- ✓ Imatge positiva de la figura del caçador:
  - Que ajuden a regular la fauna salvatge de forma responsable
  - Que aporta un producte "nou" al mercat
- ✓ Promoció de zones rurals:
  - Restaurant, carnisseries, creació d'indústria, turisme

Futur possible per a les SMC de producció limitada

El projecte del centre de manipulació de carn de caça avança per ser una realitat al Pallars

Clicar per accedir

L'Ajuntament de la Pobla de Segur n'ha licitat la redacció, que vol ser punt de partida del disseny de l'edifici, així com de les tècniques constructives

PER REDACCIÓ, Pallars 7 de novembre de 2023

- ✓ La Sénia: ha sol·licitat la inscripció al RSIPAC (8/11/2023)
- ✓ Altres sol·licituds?
- ✓ Possibilitats de col·laboració amb el DACC per control sanitari:
  - Servei de Prevenció en Sanitat Animal: tuberculosi, PPA, sarna...
  - Secció d'Activitats Cinegètiques i Pesca Continental
  - Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit

<http://salutpublica.gencat.cat>

Servei de Salut Pública de les Terres de l'Ebre

Competicions

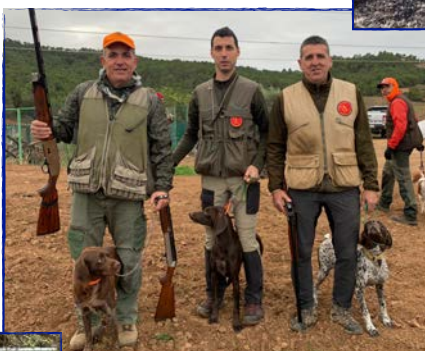
R. Forné, delegat de competicions de la Territorial

Caça menor amb gos

El dissabte 21 d'octubre de 2023 es va celebrar al Coto Pons de Calafat el XVI Campionat Territorial de Caça menor amb gos.

Van participar-hi 13 caçadors, els quals van competir durant quatre hores per aconseguir una de les tres places disponibles per representar la Territorial al Campionat Autonòmic de la modalitat.

El guanyador va ser J. Ferreres, representant de la Societat de Caçadors (SC) d'Ulldecona, que revalida el títol obtingut l'any anterior; seguit per J. Pla, representant de la SC de Tortosa; i, en tercer lloc, V. Pérez, representant de la SC Sant Roc de Mas de Barberans.

Classificació general Campionat Territorial

 [Clicar per accedir](#)

Els representants de la Territorial van participar en el Campionat Autonòmic de Caça menor amb gos celebrat el 4 de novembre al vedat de Vallverd de Queralt (Tarragona).

Cal destacar la gran actuació dels nostres representants, però tan sols V. Pérez, amb una merescuda tercera posició, va formar part de l'equip de Catalunya per participar en el Campionat d'Espanya de la modalitat, sent la prova reina de la caça.

El 19 de novembre es va disputar la semifinal del Campionat d'Espanya de Caça menor amb gos a Llanos del Caudillo (Ciudad Real), on el representant de la Territorial, V. Pérez no va poder classificar-se per a la final que es va disputar el 3 de desembre a Crevillent (Alacant).

Equip Català a la Semifinal d'Espanya

Falconeria

Un any més, J. López de Vinebre es va proclamar campió i subcampió de Catalunya en la modalitat d'Altaneria, en la prova celebrada a Bellpuig (Lleida) els dies 21 i 22 d'octubre de 2023.

Les seves participacions en aquest tipus de proves són una continuació d'èxits, fruit del treball i dedicació que té amb aquesta ancestral pràctica esportiva, on la compenetració entre caçador i au ha de ser total.

Del 8 al 10 de desembre de 2023 a La Roda (Albacete) es va disputar el Campionat d'Espanya de falconeria, modalitat declarada patrimoni cultural immaterial de la humanitat el 2010.

En el qual destaca l'actuació del J. López en la modalitat d'Altaneria a Paloma, on va aconseguir la primera posició amb el seu falcó de tres anys "Benu", i una puntuació de 71,98 punts. Demostrant la seva destresa i experiència en aquesta modalitat.

Enhorabona i a continuar endavant!

Podencs Eivissencs

Els dies 11 i 12 de novembre de 2023 es va celebrar el Campionat d'Espanya de Podencs Eivissencs a Alcalà de Xivert - Alcossebre (Castelló).

A l'equip català hi participaven tres representants de les Terres de l'Ebre, els quals van dur a terme una gran actuació, quedant en segona posició, a tan sols cinc punts del primer, A. Llaveria.

Els altres representants, en J.J. Ulldemolins i V. Beltran, es van classificar en setè i divuitè lloc, respectivament.

Cal destacar la col·laboració essencial de la Societat de Caçadors d'Alcalà de Xivert, en l'organització i desenvolupament del Campionat, juntament amb el delegat de Podencs Eivissencs de la Real Federació Espanyola de Caça, el Sr. V. Colomines, secretari de la Federació Catalana de Caça i de la FCC RT de les Terres de l'Ebre.

Pòdium del Campionat d'Espanya de Podencs Eivissencs

Estudis sobre la fauna

La temporada 2019-20, es va començar amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Artemisan un projecte de monitorització d'aus al Delta de l'Ebre, el qual aquesta temporada serà la cinquena que es realitza, assumint íntegrament el cost la Territorial.

La realització d'aquest projecte és molt necessari per a poder presentar resultats reals del treball fet per la Federació Catalana de Caça RT Terres de l'Ebre, amb el suport inestimable de les Societats de Caçadors col·laboradores, davant l'Administració i les taules de treball creades sobre aquàtiques i el Delta de l'Ebre.

A més de l'estudi de monitorització de les aus, l'any 2021 es va presentar l'estudi sobre la Cuabarrada que ha servit perquè revisin molts dels nous que estaven inclosos dins del projecte de prohibició de la caça.

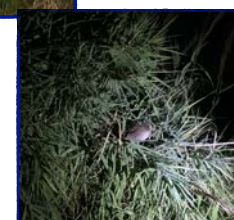
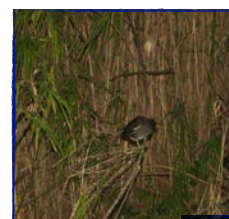
També s'està realitzant des de la temporada 2020-21, un estudi sobre la sarna al conill, amb el SEFaS, que se n'encarrega d'analitzar les mostres enviades.

Encara que aquesta malaltia afecta poques Societats de Caçadors, en els últims anys està ampliant la seva zona d'afectació a més territoris, i per aquest motiu s'ha ampliat a altres malalties de fauna.

Monitorització d'aus aquàtiques cinegètiques

Aquest projecte consisteix a realitzar cens de diferents aus aquàtiques, tant autòctones com migratòries, per tal de poder continuar exercint la caça amb les suficients garanties de sostenibilitat.

Un del cens més complicats de dur a terme, és el que es realitza al riu Ebre per contar la Polla d'aigua.

Vídeo enregistrat la temporada 2019-20 per Fundació Artemisan

Malalties de fauna

Per tercera temporada consecutiva, se continua col·laborant amb el SEFaS, sobre les malalties que dia rere dia afecten la fauna.

Es va iniciar l'any 2021 per esbrinar o buscar una solució a la sarna sarcòptica del conill de camp, que en aquells temps sols afectava els termes municipals d'Alcanar, Ulldecona, La Sénia, Godall i La Galera.

Després d'enviar diversos exemplars, tant refrigerats com congelats, es va establir una roda de recollida de mostres per fer arribar al SEFaS, i així establir una línia de treball que permeti buscar la causa de la malaltia.

L'any 2022 la sarna va anar estenenent-se pels termes de Mas de Barberans, Roquetes, Tortosa i alguns punts aïllats de Campredó, l'Aldea i Camarles.

Per tal de començar una nova temporada sobre l'estudi de malalties de fauna, el 14 de novembre de 2023, tècnics del SEFaS es van desplaçar a l'oficina de la Territorial per tal de comunicar a les Societats de Caçadors col·laboradores la situació en què es troba l'estudi que durant aquests anys s'ha anat realitzant. On asseguruen que és l'únic estudi sobre la sarna sarcòptica del conill que s'ha fet en tota Espanya, i que esperen que per finals d'any puguin deixar com a tancat el mateix, ja que es comptarà amb el cicle anual de l'evolució de la malaltia.

A la reunió es va informar sobre les últimes inspeccions dutes a terme a les mostres enviades, i que permetran tancar el cicle anual del desenvolupament de la malaltia.

[Descarregar díptic](#)

A més, van explicar que des del SEFaS s'havia sol·licitat una subvenció per poder ampliar l'estudi, però que finalment no va ser aprovada.

No obstant això, amb el conveni que manté la Federació Catalana de Caça i el SEFaS es continuaran realitzant els estudis a les mostres que s'enviïn.

Per aquest motiu, ens han fet arribar un díptic amb instruccions de com procedir en cas de trobar o caçar algun animal amb signes de malaltia.

No és conill o llebre Agents Rurals o SEFaS
93 561 70 00 676 134 950

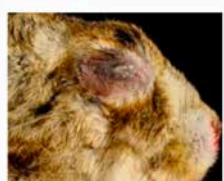
Què he de fer si trobo un animal salvatge malalt o mort a camp?

Pla de seguiment de la fauna salvatge cinegètica a Catalunya

És un conill o llebre

Què em puc trobar?

Sarna sarcòptica   Malaltia vírica hemorràgica

Està viu? Anota data i lloc de trobada

Agents Rurals o SEFaS
93 561 70 00 676 134 950

Preguntes freqüents

Em puc contagiar de sarna? I el meu gos?
Sí. La sarna sarcòptica és una zoonosi, de forma que en manipular animals infectats és recomanable l'ús de guants. Els gossos també es poden infectar. Si és així, acudeix al teu veterinari.

Què he de fer si trobo cadàvers a camp en mal estat de conservació o depredats (pell i ossos)?
El seu estudi no és fàcil, però notificar-ho ens pot ajudar a entendre què està passant al camp.

D'on puc treure material per la recollida d'animals?
Demana-ho a la teva Societat o a la FCCTE.

Està mort? (l en bon estat)

- Fes una foto
- Anota data i lloc de trobada
- Recull-lo amb precaució i posa'l en doble bossa
- Posa'l en nevera el més aviat
- Contacta amb el President de la teva Societat o amb la Federació Catalana de Caça RT Terres de l'Ebre (FCCTE) al 635421926 o 977133580
- Recollida i enviament a la UAB

I si és caçat i té sarna?

- Anota data i lloc de trobada
- Recull-lo amb precaució i posa'l en doble bossa
- Congela'l fins el proper enviament general de la FCCTE

Per qualsevol dubte, pots contactar amb el SEFaS

Moltes gràcies per la teva col·laboració!

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Reunió informativa sobre les gosseres esportives

El 3 d'octubre de 2023 es va convocar a totes les Societats de Caçadors federades de les Terres de l'Ebre a una reunió informativa sobre les gosseres esportives, la qual va ser dirigida pel cap de la Unitat Jurídica de la Direcció General d'Ecosistemes Forestals i Gestió del Medi del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACC), el Sr. Àlex Cuadros; i el Cap de la Secció d'Activitats Cinegètiques i Pesca Continental dels Serveis Territorials a les Terres de l'Ebre del DACC, el Sr. Josep V. Jovaní.

La reunió va ser motivada per tal de donar a conèixer de primera mà, les qüestions més rellevants sobre la normativa aplicada a les gosseres esportives, ja que s'estava rebent informació esbiaixada de diferents sectors del món de la caça, i que va portar al fet que una part del col·lectiu convoques una vaga des de principis de setembre.

L'entrada en vigor de la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals, exclou del seu àmbit d'aplicació (art. 3 e)) als gossos de caça, canilles i animals auxiliars de caça. Els quals es regulen i quedaran protegits per la normativa vigent europea, estatal i autonòmica corresponent, i que els sigui d'aplicació al marge d'aquesta llei.

En el cas de Catalunya, aquests queden regulats per:

- ✓ Decret 6/1999, de 26 de gener, pel qual s'estableixen les condicions de manteniment dels animals de companyia.
- ✓ Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de protecció dels animals (LPA).
- ✓ Llei 3/2023, de 16 de març, de mesures fiscals i financeres, administratives i del sector públic per al 2023.

Amb relació a aquesta última llei, en la qual s'estableix que el nombre de gossos a partir dels quals és necessari tenir nucli zoològic

sigui de 15 o més gossos. Va dur a diferents interpretacions d'aquesta proposta, i comportà la convocatòria de la vaga per part de l'Associació de gossers de Catalunya.

A causa de la diversitat d'opinions i considerant que la resolució aprovada pel Parlament, no serà revocada en aquest moment, per part de la Federació Catalana de Caça es va considerar seguir negociant amb el DACC per poder reconduir la normativa i que aquesta es pugui adaptar progressivament.

Amb tot això, s'ha aconseguit millores considerables, fruit de la negociació i persistència en millorar l'entrada de la normativa.

El Sr. Cuadros va explicar el com i per què d'aquesta normativa, que portava en vigor des de l'any 1999 i què pels motius que fossin, no havia estat implantada fins a l'actualitat i coincidint amb la Llei de Benestar animal.

A més, informà que per part del DACC s'està negociant amb la Federació Catalana de Caça mesures de flexibilitat i de millora de la norma, com la recerca per adaptar-la el màxim possible, per tal de no crear conflictes amb els propietaris de gossos i donant un període d'implantació fins al 30 de juny de 2024.

També va intervenir el Sr. Jovaní per tal de ratificar les paraules del Sr. Cuadros, i tot seguit es va obrir una roda de preguntes en la qual van intervenir alguns presidents de les Societats de Caçadors assistents.

Història de les Societats de Caçadors de les Terres de l'Ebre

En aquesta ocasió, el torn és per a la Societat de Caçadors Sant Julià d'Alfara de Carles, que fou constituïda el 20 de febrer de 1943, amb quasi vuitanta anys de trajectòria.

La primera referència que hi ha al món de la caça al Territori és de l'any 1945, just quan s'acaba la Segona Guerra Mundial, perquè és l'any que es va abatre el primer porc senglar al terme d'Alfara de Carles.

Després, van tardar tres anys a tornar a caçar un altre porc senglar; en aquest cas, l'any 1948 se'n van caçar dos porcs senglars dels quatre que es van veure.

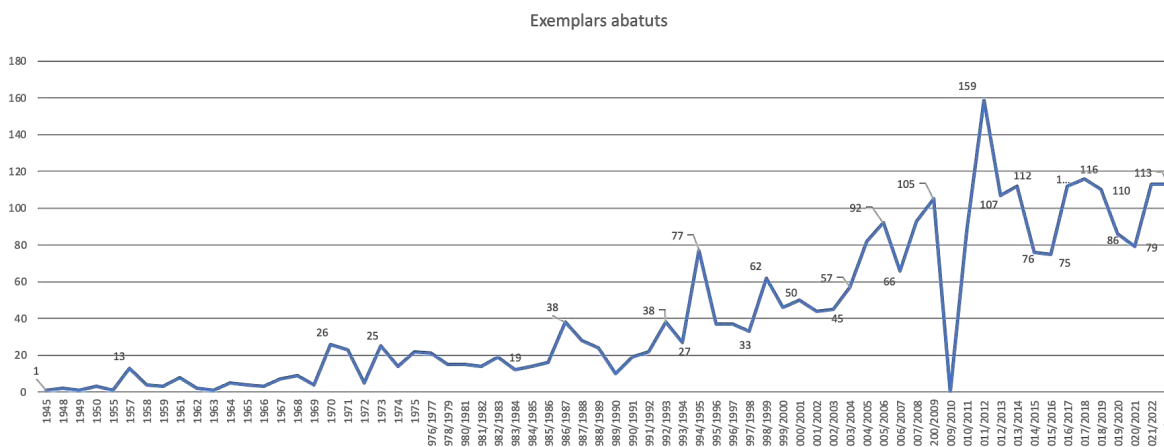
La seva creació fou gràcies a l'esforç, a l'interès, a la persistència i també, perquè no dir-ho, a la gana, dels que ens han precedit.

Aquests precursors, entre altres, van ser Bitzo (soci núm. 1), Tomaset (soci núm. 2), Paco de Godoy (soci núm. 3), Campetxe (soci núm. 4), Taleca (soci núm. 5), Antolí (núm. 6), Florencio (núm. 7), Maso (núm. 8), Florián, Ramon de Toni (soci núm. 9), Caxapí (núm. 17); a part, mencionar també a d'altres que no han arribat a figurar al registre de socis com Florian d'Alcanar, lo Valentino, Tòful, entre altres.

Des d'aleshores i fins al dia d'avui, la Societat de Caçadors no ha fet més que créixer, tant amb el nombre de socis com amb el nombre de captures.

Evolució de porc senglar (1.945 – 2.023)

Refranyer popular sobre caça

En aquest butlletí, coincidint amb les Festes Nadalenques, volem recordar i tornar a donar vida **EL LLIBRE DE LA CAÇA (1998)** de Felip Fucho, el qual tracta dels sistemes de caça a La Fatarella (Terra Alta). Agraint el treball d'investigació que l'autor ha fet d'una activitat ancestral i necessària per al manteniment del nostre ecosistema.

És un llibre que remarca els sistemes de caça que utilitzaven els nostres avantpassats, en aquest cas al poble de La Fatarella, però que es pot estendre a totes les Terres de l'Ebre i a la part de la franja d'Aragó. Per la qual cosa, trobareu a la part del llibre reproduït uns quants refranys amb castellà.

Com en anteriors butlletins s'ha fet referència als sistemes de caça emprats antigament, en aquest cas sols es reproduirà l'apartat del Refranyer i l'Argot del Caçador Fatarellenc.

Felip Fucho, nascut a La Fatarella (Terra Alta) el 1958, és llicenciat en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona. Des del 1985 ha desenvolupat una tasca d'investigació històrica i antropològica a la Terra Alta; ha participat en les Jornades d'Estudis de la Terra Alta i ha publicat, amb altres estudiosos, les obres:

- La Mare de Déu de la Misericòrdia (1993)
- Un cens del segle XV (1994)
- La Fatarella. Una visió general (1995)
- El Llibre de la caça (1998)
- Repàs als voltants (1999)
- Lo bordó del balcó (2012)
- La Misericòrdia. El llibre de mossèn Domingo Mauri (2020)
- L'Islam a Ascó (s. X-XVII) (2021)
- Gent de pa i trago (pendent de publicació 2023)

El refranyer, com dirien certs autors -Leiser, Taberner, etc.- neix de la necessitat de comunicar alguna cosa mitjançant la paraula. Sistema cultural d'àmbit general, emprat tant per classes altes com, i sobretot, per les baixes.

El refrany ha comportat un procés de memorització de gran diversitat de causes i efectes, en poques paraules. Es tracta de cultura popular fusionada amb l'experiència de la vida, a la qual tots hi hem aportat el nostre gra de sorra. L'escriptor i caçador, Carlos Costa de Rioja comentava respecte als refranys "el refrany és sempre ric i alhora nou, fill de l'experiència i cosí de l'acudit... és el llibre obert de la idiosincràsia d'un poble... el refrany, sentència, premia, pronostica i assabenta" (*De la caza y sus cosas*)

Si s'observa el comportament, pas i activitats dels animals, aquest pot donar origen a diversos pronòstics. Alguns d'origen climatològic, atmosfèric, estacional, i com no, sobre la cacera. Amb totes les dites i refranys referents a la caça, vida i comportament dels animals, es podria fer un divertit calendari.

Hem confeccionat, a continuació, una agrupació de refranys per animals, on es pot veure un ús desigual respecte a uns animals o altres. D'aquí és la deriva de major o menor importància d'unes espècies davant la caça.

D'altra banda, si es mira amb més detall, es pot deduir quin és el període en què la caça té més incidència durant el curs de l'any. En aquest cas, la tardor i l'hivern.

La quantitat de refranys i contalles referents a la caça és força ampla, raó per la qual hem establert cinc grups. Un que parla de la caça en general, un altre sobre el conill i la llebre, un exclusiu per la perdiu i dos més on hi són la resta d'aus i dels animals no de ploma en general. Cal puntualitzar, això sí, que no tots s'usen a La Fatarella, molts d'ells sí, però n'hem recollit d'altres indrets pel fet també estan relacionats amb el món animal o de cacera.

Imatge de com es feia sonar el canut de canya
(F. Fucho)

Refranys sobre la caça en general

- Per Sant Francesc, la pula al vesc.
- Per l'octubre, a caçar la titeta, al so de la musiqueta.
- El vent d'octubre, els ocells porta, de la Cerdanya i de Mallorca.
- Quan l'octubre va a la fi, tots els ocells d'hivern ja són aquí.
- Està tocat de l'ala.
- Les ventades d'octubre porten els ocells i maten l'eruga.
- Les ventades d'octubre, els ocells fuen, o se'ls enduen, perquè, acabades les figues, guatlles fugides.
- Per Sant Amanç, a caçar amb ram.
- Entre la monja i el frare, la llosa para, que si no agafes ocells, agafaràs rates.
- Cazador furtivo, poco amigo.
- Caçadors d'ocellets, caçadors de menudets; caçador d'ocellets, pocs dinerets.
- Per Santa Teresa, ocells a la vesca.
- Cuando tires a conejos, que tu perro esté bien lejos.
- Qui surt a caçar per Nadal cau en pecat mortal.
- Mentre el gener passa, deixa la caça.
- Pel gener, els ocells, al joquiner.
- Segons cacis el dia de Cap d'Any, caçaràs la resta de l'any.
- Per la Candelera, ocells a l'ocellera.
- Per l'abril, cada ocell canta en son niu.
- Per l'abril, ocells a mils.
- Esquila el gos per Sant Joan, si vols que passi un bon any.
- Si el terreno está mojado, no andes por el labrado.
- Per Sant Llorenç, es creuen els ocells.
- Un alça la caça, i l'altre la mata.
- Qui vulgui bona caça, que vaja a comprar-la a la plaça.
- Caçador i pescador, o fam, o fred o calor.
- Caçador de reclam, fred i fam.
- Pagès que molt caça, deixa caure la caça.
- No deixis de sembrar, per por als ocells.
- Escopeta i vino, hacen perder el tino.
- Per Tots Sants, caçador, aplega els rams.
- El caçador que vol caçar, no amenaça.
- Caçador de menuts guanya, però menuts.
- Al caçador i al pescador, sempre se'ls escapa la més grossa.
- Un caçaire i un pescaire, a la linya, han pas mai comprat una vinya.
- L'amo del gos, caça per dos.
- Vos caçau i l'altre vos caça, més valdria estar en casa.
- A la vora del riu, no t'hi facis el niu.
- Per Sant Macià, els ocells es volen casar.

La llosa de perdiu amb espiga de nus escorredor
(F. Descarrega)

- L'estiuet de Sant Macià, els ocells es volen caçar.
- L'estiuet de Sant Martí, els ocells fa venir.
- Per Sant Martí, tots els ocells ja son aquí.
- Si fa vent i no fa sol, no vagis a tirar al vol.
- Escopeta carregada no té amo.
- Gos fart, no cace.
- Qui mata la caça és la barraca.
- Vale más la salsa que los perdigones.
- Ave muda no hace agüero.
- Vos cazáis, otro os caza, más valiera estar en casa.
- Si cazares, no te alabes; si no cazares, no te enfades.
- Gato con guantes, no caza ratones.
- Canes que ladran, ni muerden ni toman caza.
- El que sigue la caza, ése la mata.

Refrans referents a la llebre i al conill

- Pel desembre, set gànquils per una llebre.
- La llebre de gener vora l'esquer.
- Pel gener i pel febrer busca la llebre al seu joquer.
- Pel gener, busca la llebre al mullader.
- No hi ha gener sense llebre, ni maig sense perdiu.

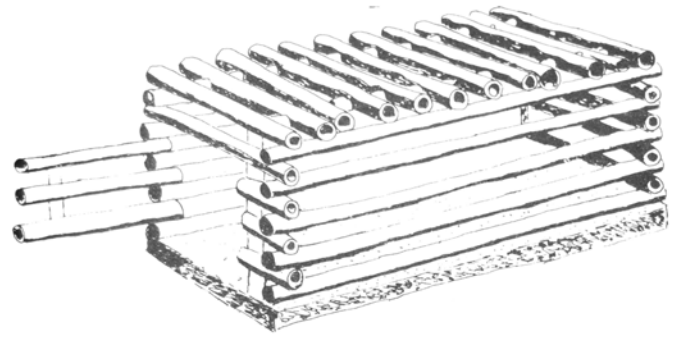
- Si cerques un gos llebrer, prova'l pel gener.
- Pel gener, no hi ha gos llebrer, ni bon corraler.
- Pel mes de gener, no hi ha cap gos coniller.
- Pel gener, no hi ha gànquil llebrer, no bon carreter.
- Pel febrer, set gànquils per un llebrer.
- Per l'abril abrilàs, torna la llebre al jaç.
- Lladres, bolets i conills, per la vora dels camins.
- La llebre és de que l'alça, i el conill de qui l'alcança.
- El conill és de qui el mou, la llebre de qui l'agafa.
- Guarda't de llebre sulada, o de conill encalçat, o de fadrí refusat de la seva enamorada.
- A so de tabals, no s'agafen les llebres.
- Carros de rei llebres agafen.
- Moltes llebres jauen al jaç, per manca de caçadors.
- Tant grata la llebre, que mal jeu.
- Mentre el ca pixa, la llebre fuig.
- Per Sant Esteve, un pas de llebre.
- Quant menos t'ho penses, salta la llebre.
- Per Sant Julià, un pas de ca; per Nadal, un pas de pardal; per Sant Esteve, un pas de llebre.
- En enero, ni galgo lebrero, ni halcón perdiguero.
- Al mejor cazador se le va la liebre.
- A la larga, el galgo a la liebre alcanza.
- Moltes llebres jauen al jaç, per manca de caçadors.
- Tant grata la llebre, que mal jeu.
- Mentre el ca pixa, la llebre fuig.
- Per Sant Esteve, un pas de llebre.
- Quant menos t'ho penses, salta la llebre.
- Per Sant Julià, un pas de ca; per Nadal, un pas de pardal; per Sant Esteve, un pas de llebre.
- En enero, ni galgo lebrero, ni halcón perdiguero.
- Al mejor cazador se le va la liebre.
- A la larga, el galgo a la liebre alcanza.

Refrans sobre la perdiu

- Pel gener, el perdigot al coll.
- Pel gener, hi ha esparver perdiguer.
- Per l'abril, les perdius, molt cantar i poc venir.
- Pel setembre, les perdius són fetes.
- Per Sant Joan, perdiu volant.
- Pel juliol, els caçadors de perdius al redol.
- Cuando la perdiz veas apeonar, prepárate para andar.
- Pel juliol, dona blat a la perdiu, si en vol. I com que en voldrà, bé cantarà.
- T'han donat garsa per perdiu.
- La perdiu cansada és més delicada.
- La perdiz donde nace muere.
- Més val una perdiu a la mà, que dues volant.
- Per Sant Antón (15 gener) cada perdiz con su perdigon.
- La perdiu pel pic mor.
- Per Sant Antoni, la perdiu vol matrimoni.
- La perdiz en la matina por el rastrojo camina.
- Perdiz con tiro en la cabeza da saltos en la maleza.

Refrans sobre les aus

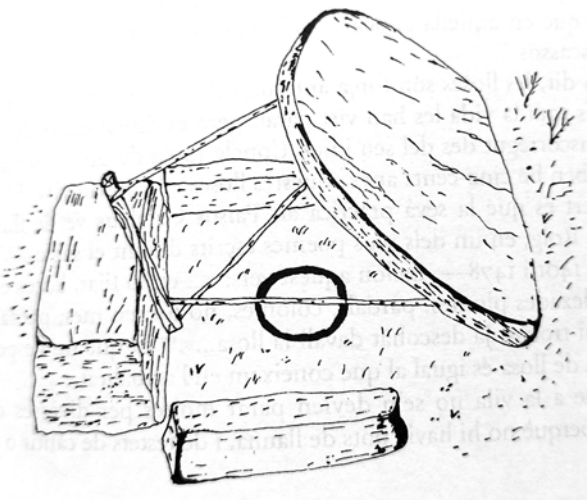
- Per Sant Francesc, agafa el tord al vesc.
- Per Sant Lluç, ve el caça aranyes, i se'n va el duc.
- Per Santa Mariana, ve l'ull de bou, i se'n va la piula hortolana.
- Per Sant Benet, arriba el somni fred, i per Sant Macià, se'n torna a anar.
- Quan arriba l'ull de bou, fred al nas, i manta al coll.
- Quan l'octubre va a la fi, tords i guatlles són aquí.
- Quan el verдум baixa a la plana, soplujà't a la cabana.
- Quan baixa el tord, el fred més ford.
- Quan vegis baixar el rupit, posa una flassada al llit.
- Quan baixa el becadell, fred a la pell.

Dibuix d'una gàbia per caçar al xorovitxo
(F. Fucho)

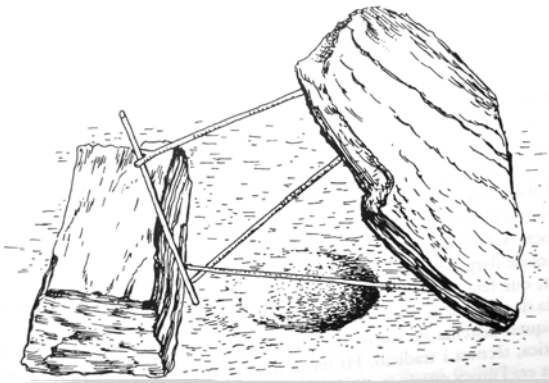
- Si el ferreret entra a casa, fes bona brasa.
- Si et ve a veure el caça aranyes, fes bon foc i treu tres mantes.
- Per la Concepció, a caçar el tudó.
- El pardal pel gener, ermità, i pel juliol, a robar.
- Pel gener, els tords al paner.
- Per Sant Valentí, la garsa puja al pi.
- Pel maig, a caçar aloses per vora els sembrats.
- Pel maig, la tórtora puja al faig.
- No hi ha griva ni gravar, que pel maig no sigui nat.
- Pel maig floreix el faig, i canta el gaig.
- Quan canta el rupit, tinguis flassada al llit.
- Per la Candelera, la puput amb sa bandera.
- Si la Candelera riu, l'oroneta ja és al niu.
- Per la Candelera, la cigonya campanera, si no fa Fred, la cigonya i l'oreneta.
- Pel febrer, el tord se'n va i se'n ve.
- Pel febrer, sort del tord, que es menja el corc.
- Pel febrer, la garsa puja al joquiner, no per pondre ni per covar, sinó per veure el temps que fa.
- A despit del febrer, pel març, la garsa fa el nou, i pon molt bé.
- El mussol, pel febrer, ja es menja un sencer.
- Oronetes pel febrer, mal any ve.
- Per l'Ascensió, oronetes abundor, a la plana sí, però a Morella no.

- ▶ Si el cucut el tres d'abril no fa xiu, xiu, es pres, o no es viu, o sent l'estiu.
- ▶ El cucut i la puput, els dos venen a l'abril; el cucut pel juny se'n va, i la puput per Sant Urbà.
- ▶ Pel El cucut arribat, nascut el blat.
- ▶ Per Sant Marc, el papamosques i el bitxac.
- ▶ L'abellerol menja set vespes cada vol.
- ▶ Per l'abril, oronetes a mil.
- ▶ Xisclar més, que les oronetes d'abril.
- ▶ El cucut maleït porta la fam i el mal profit.
- ▶ Quan canta la puput, el bon temps és vingut.
- ▶ Quan canta la cogullada, treu del llit la flassada.
- ▶ Si per l'abril la tórtora no rondina, ja pots donar per perduda la collita.
- ▶ Si pel trenta d'abril, no sents el cucut cantar, senyal que el món s'acabarà.
- ▶ Per Sant Valerià, el tord se'n ve, i la griva se'n va.
- ▶ Per Sant Miquel, la busqueta fuig lleugera, i l'ull de bou al seu darrera.
- ▶ Per Sant Miquel, el rossinyol travessa el cel.
- ▶ El corb li va dir a la garsa, noia que negra ets.
- ▶ Si canta la cogullada després de Sant Joan, blat endavant.
- ▶ Si el cucut el tres d'abril no canta a Espanya, és pres a França.
- ▶ Per Sant Benet, cada cucut canta pel seu endret.
- ▶ Si el cucut canta al tardí, pluja al matí.
- ▶ En temps de cucut, després de ploure ja està eixut.
- ▶ Rates, frares i pardals, Déu nos guard d'aquests tres animals..
- ▶ Ocellet no facis niu, prop de frares, forn, ni riu.
- ▶ Vora de convent o riu, ocellet no facis niu.
- ▶ Pardal caçat ja no és engabiat.
- ▶ A falta de grives, bones són merles.
- ▶ No hi ha Pasqua florida, que no hi hagi griva fugida.
- ▶ En temps de farsa, el corb li diu negra a la garsa.
- ▶ A la dona i a la garsa, lo que diguis, a la plaça.
- ▶ A tudó sadoll cireres li amarguen.
- ▶ A un niu de puputs, n'hi ha de grossos i de menuts.
- ▶ Si el mussol canta al gener, un altre hivern ve.
- ▶ Cada mussol canta en el seu redol.
- ▶ Si som mussol, no som tot sol.
- ▶ Quan lo reiet baixa de les muntanyes, senyal de fred.
- ▶ Més petit que un gafarró.
- ▶ Si el tres d'abril la puput no ha cantat, o és mort, o enterrat.
- ▶ Lo cucut, al mes de gener, no pot ser vertader.
- ▶ Per la Concepció caça el tudó.
- ▶ Per Sant Martí, ve la guatlla i el titi.
- ▶ Per Sant Martí tots els ocells ja són ací.
- ▶ L'estiuet de Sant Martí, els ocells fa venir.
- ▶ L'ocell que no és aquí per San Martí, s'ha quedat pel camí.
- ▶ Pel Pilar, el tord se'n ve, i l'oroneta se'n va.
- ▶ Per Santa Teresa, ocells a la vesca.
- ▶ Pel Per Sant Grau, el tord cau.
- ▶ Per l'abril, l'oriol ha de venir, i si no venia, les cireres no madurarien.
- ▶ Per Santa Madrona, la guatlla a la sorra; per Sant Jordi, ja volta l'ordi, i per Sant Joan, ja pica el blat.

La clàssica llosa de pot fatarellenca
(F. Fucho)

La llosa que utilitzaven al Montseny i al Montnegre
(M. Peña)

- ▶ Quan arriba el roquerol, la primavera, si Déu vol.
- ▶ Quan arriba el roquerol, l'hivern al sòl.
- ▶ Per la Mare de Déu, oronetes i menjafigues, per tot arreu.
- ▶ Quan l'oroneta no ve pel març, l'hivern és llarg.
- ▶ Benvingudes oronetes, que us mengeu els corcs de les favetes.
- ▶ A mitjans de març el sol ja fa ombra, i ja canta l'alosa.
- ▶ De Sant Bernat (octubre) a Sant Bernat (4 setembre) caça l'isard.
- ▶ Quan el verdum baixa a la plana, soplujà't a la cabana.
- ▶ Quan el trencapinyes baixa de muntanya, abrigat a la cabana.
- ▶ Quan baixa el tord, el fred més fort.
- ▶ Quan vegis baixar el rupit, posa una flassada al llit.
- ▶ Quan baixa el becadell, fred a la pell.
- ▶ Si el ferreret t'entra a casa, fes bona brasa.
- ▶ Si et ve a veure el caça aranyes, fes bon foc i tres manyes.
- ▶ Más vale pájaro en mano, que buitre volando.
- ▶ A todo pardal viejo, no lo toman en todas las redes.
- ▶ Si tantos halcones la garza combaten, a fe que la maten.
- ▶ Aunque la garza vuela alta, el halcón la mata.
- ▶ Una golondrina no hace verano.
- ▶ Ni un dedo hace mano, ni la golondrina verano.

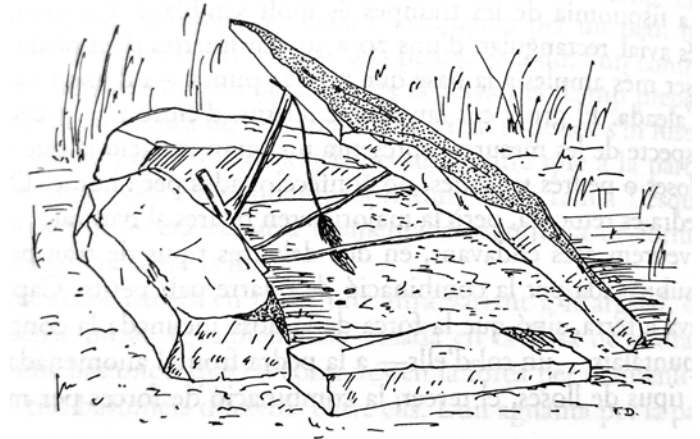
Refrans per animals no de ploma

- ▶ Per Sant Sever, para el llaç pel gat mesquer; per Santa Caterina, per la fagina; per Sant Andreu, per la guineu; i per la Concepció, pel teixó.
- ▶ Quan la lluna està en rodó, caça la fagina, la guilla i el teixó.
- ▶ De Sant Bernat a Sant Bernat, caça l'isard.
- ▶ Qui mata un llop pel gener com si en matés un miler.
- ▶ Pel gener, els llops, de set en set pel carrer.
- ▶ Pel gener, reina el llop cerver.
- ▶ Pel gener, el llop s'emporta el millor corder.
- ▶ Pel gener, el llop és més carnicer.
- ▶ Pel maig, les granotes fan rac-rac.
- ▶ Arribat el febrer, eriçons caçaré.
- ▶ El fred del febrer, mara el liró en el lironer.
- ▶ Pel febrer, el cargol ja es carriler.
- ▶ Per l'Ascensió, el llop agafa el millor moltó.
- ▶ Per l'Ascensió, cerca el llop i el moixernó.
- ▶ Per l'abril, canta la granota i el grill.
- ▶ Si mates una rata a l'abril, n'hauràs mort mil.
- ▶ Per l'abril, neteja la casa de rates i aranyes.
- ▶ Pel juliol, el llop fa el primer udol.
- ▶ La guineu, lo que sampa és seu.
- ▶ La guineu, quan no les pot haver, diu que són verdes.
- ▶ Guineu que dorm no menja gallina.
- ▶ Qui guineus vol enganyar, molt matí s'ha de llevar.
- ▶ Llop dormidor, roi de caçador.
- ▶ Al sac de les pells, n'hi ha més de joves que de vells.
- ▶ No te'n casos a la Palma, que es terreno de mussols, i et faran caçar llagostos, tant si vols com si no vols.
- ▶ A gat vell, ratolí tendre.
- ▶ Gat amb guants no caça rates.
- ▶ Gat maulador, poc caçador.
- ▶ Gat miolador mai serà bon ratador.
- ▶ El gat fart, i el gos flac.

- ▶ Hi ha gat amagat.
- ▶ A Rasquera, van enganyar la rabosa.
- ▶ Quan lo gat no hi és, les rates ballen.
- ▶ Tots els gats tenen set vides.
- ▶ Gats i rates no fan lliga.
- ▶ Estan com el gat i el gos.
- ▶ Fill de gata agafa rata.
- ▶ Donar gat per llebre.
- ▶ Parlar del llop, amaneix l'escopeta.
- ▶ El llop sempre sol anar a caçar, lluny del lloc on sol estar.
- ▶ El llop muda les dents, però no els pensaments.
- ▶ A gat vell, rata tendra.
- ▶ A picada d'escorpí, no hi és a temps d'arribar al llit; a picada d'escurçó, no hi es a temps l'extremunció.
- ▶ Pelat com una rata.
- ▶ Rates, frares i pardals, tres lladres de casa.
- ▶ Gloriós sant Antoni, fill de Déu i contrari del dimoni, llops i raboses lles dents serrades, i a la mala gent, les mans lligades.(1)
- ▶ Viu (o llest) com una mustela.
- ▶ Sant Antoni és un bon sant, i qui té un xavo li dóna, perquè ens guardi els animals tant si són de pèl com de ploma (2)
- ▶ Si mates una rata per l'abril, n'hauràs mort mil.
- ▶ Per l'abril neteja la casa de rates i aranyes.
- ▶ Quien con lobos anda, a auallar se ensancha.
- ▶ A raposo durmiente no le amanece la gallina en el vientre.
- ▶ Aunque mucho sabe la zorra, más sabe el que la toma.
- ▶ Lo que hace la zorra en un año, lo paga en una hora.
- ▶ Asno de muchos lobos lo comen.
- ▶ A carne de lobo, diente de perro.
- ▶ Un lobo a otro no se muerden.

(1) A Bot feien petites fogueres davant de les portes de les cases, que la gent saltava tot invocant a Sant Antoni, perquè ens allunyés del dimoni. Salvador PALOMAR, "Festes d'hivern a la Terra Alta", a l'obra Primeres jornades d'Estudi sobre la Terra Alta. 184

(2) S. PALOMAR, La festa de Sant Antoni al Matarranya.

La llosa de perdiu amb espiga aguantada amb totxos
(F. Fucho)

Argot del caçador fatarellenc

Hi ha un seguit de mots que els caçadors de la Fatarella i contorns, fan servir i que la resta de la gent de la rodalia entenen el seu significat, ja que formen part de la parla quotidiana. Són, diríem, una mena d'argot del caçador local, i de la seva repetició dia a dia, creiem que és important incloure'ls ací. Amb això no volem dir que els mots siguin exclusius de la vila fatarellenca, tant sols els remarquem perquè alguns d'aquest no tenen definició en cap diccionari o almenys no hi figuren.

- ▶ **Atxevo:** Es tracta d'un esquer, en qualsevol dels seus tipus. Si un caçador vol caçar algun animal amb trampes d'esquer, ell farà ús del mot ATXEVO. És a dir, atxevar vindria a ser, acostumar a un animal a anar a beure o menjar a algun lloc concret, on després se'l caçarà.
- ▶ **Alada:** Nom que rep la formiga femella. Aquesta té dues ales semblants a les d'una abella. El caçador sol agafar-se a la tardor, després de les primeres pluges, fent un clot al niu de les formigues. Són utilitzades com atxevo de les rateres d'aus, de forma que, en quedar l'alada fixada en una petita pinça que té la ratera, alhora mou les ales per intentar alliberar-se, l'ocell la veu lluentejar. Aquest en picar-li ses despara la trampa i queda pres.
- ▶ **Estalzí:** És conegut per l'altalsí o sutge. Són les deixalles que el fum d'una llar deixa en el recorregut del fumeral. Qual el pèl de mula per fer llacerons no és prou negre, el passaven per l'estalzí.

- ▶ **Esvolatregar:** Esvoletegar, moure o batre les ales d'una au. Per la caça d'aus amb mussol, mentre aquest està a la part externa i superior del matoll, el caçador que està dins d'aquest fa moure el mussol que esvolatrega i atrau els ocells.
- ▶ **Brosquil:** Lloc on hi ha un estrat herbaci fort, de vegades fins i tot acompanyat d'arbustos. És un espai molt ideal per parar un llaç pels animals, ja que la brossa (herba, rames,..) el dissimula el parany fàcilment.
- ▶ **Buscall:** Bastó o pal fet d'una branca d'un arbre.
- ▶ **Buriac:** Planta de la qual hi neix l'espart. Amb un manoll de rames d'espart es confecciona la virgella.
- ▶ **Cadell:** Gos jove de qualsevol classe o tipus. Quan algú demana un gos a altre caçador, li diu "guardam un cadell quan crio la gossa". O quan algú juguineja com si fos un infant se sol dir: "sembla un cadell".
- ▶ **Caduf:** Receptacle de terrissa de forma cilíndrica, on les parts superior i inferior del qual tenen un diàmetre més petit que al mig de l'eina (semblant a les botes de fusta per guardar el vi). Servia per pujar aigua dels pous quan el sistema per elevar-la era amb un ruc que voltava a la sínia. Quan algun d'aquest cadufs es trencava o s'inutilitzava per al pou, el caçador el feia ús per a les lloses de testets.
- ▶ **Canastrell:** És una mena de gàbia petita (n'hi ha de diferents tipus) on el caçador hi portava el furó en sortir a caçar.
- ▶ **Catxap:** Conill jove.
- ▶ **Civader:** És una mena de sac de roba on s'hi solia posar el menjar que el pagès havia de fer servir. Generalment s'hi posava el pa, però si estava embolicat també s'hi podia posar alguna cosa de tall.
- ▶ **Fer porra:** Es diu del caçador que ha sortit a caçar i torna a casa seva sense haver pogut caçar res. La frase soia ser: "has fet porra avui".
- ▶ **Follar nius:** Prendre les cries o els ous dels nius de les aus. Hi havia diverses formes de fer-ho, la més corrent, però era enfilar-se a la paret o a un arbre, o, un cop localitzat el niu, agafaven les cries.
- ▶ **Jaç:** Llit, joca o joquer que solen fer alguns animals al terra. Animals com la llebre o el conill solen tenir força costum en fer-ho, d'aquí que es digui: "he caçat una llebre al jaç"
- ▶ **Lladriguera:** Forat o cau on el conills del camp fan les seves cries.
- ▶ **Llangosto:** Llagost o llagosta, animal que es caçava durant l'estiu per alimentar la perdiu, el perdigot o el mussol.
- ▶ **Llepir:** Ganyol que sol fer el gos coniller quan ha localitzat un conill, i tot seguit el persegueix per caçar-lo.
- ▶ **Regonèixer o reconèixer:** Acció de comprovar si a les trampes i paranys preparats per caçar un animal n'ha caigut algun.
- ▶ **Sarjoler:** Lloc on tenen costum d'anar el conills de bosc per defecar i orinar.
- ▶ **Sendera:** Xarxa o malla en forma de sac que es posava a la boca d'un cau o lladriguera, un cop el caçador havia enviat el furó al seu interior per treure el conill.
- ▶ **Xet:** Tipus d'ocell petit.
- ▶ **Xorovitxo:** Instrument que imita el cant de la griva i altres ocells. El dit instrument donava lloc al nom de la caça amb xorovitxo, que consisteix a atrapar-les amb vesc des d'una barraqueta.
- ▶ **Xuta:** En català, òliba. Malgrat tot, hi ha persones de la Fatarella que comenten que ells van diferenciar bé com a animals independents a l'òliba, a la xuta i al mussol. És a dir, que per ells els dos primers no eren pas un mateix animal.

Av. Alcalde Palau, 56-58, 2n 2a

43870 - Amposta

977 133 580 - 635 421 926

info@fcterresebre.cat - www.fcterresebre.cat